

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 30/2009 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2010

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 september 2009 en proposition om statsbudgeten för 2010 (RP 138/2009 rd) till finansutskottet för beredning.

Miljöutskottet har med stöd av 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning beslutat att inom sin behörighet lämna ett utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Pekka Pelkonen, finansministeriet
- ekonomidirektör Oili Hintsala, miljöråd Jukka-Pekka Flander, överförstämestare Pirkko Isoviita, bostadsråd Riitta Kimari, byggnadsråd Teppo Lehtinen, överinspektör Tommi Laanti, överarkitekt Anne Jarva, överingenjör Jorma Kaloinen och överingenjör Jukka Vuontela, miljöministeriet
- överförstämestare Matti Heikurainen, miljööverinspektör Marjukka Mähönen och vattenöverinspektör Leena Westerholm, jord- och skogsbruksministeriet

- avdelningschef Taisto Turunen och överingenjör Timo Ritonummi, arbets- och näringsministeriet
- direktör Jarmo Lindén, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet
- miljöchef Petri Heinonen, Forststyrelsen
- förvaltningsdirektör Pasi Henriksson, Finlands miljöcentral
- direktör Tuula Heinonen, Eläinkokeiden vaihtohtomenetelmäkeskus FICAM
- biträdande direktör för naturtjänster Marja-Liisa Hintsanen, Forststyrelsen
- specialrådgivare Meeri Palosaari, Finlands Näringsliv
- ombudsman Eero Yrjö-Koskinen, Finlands Naturskyddsförbund rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Finlands Kommunförbund
- Skogsindustrin rf
- Asumisterveysliitto AsTe ry
- Suomen toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry
- Vuokralaisten Keskusliitto ry.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

1. Miljöministeriets omkostnader

De föreslagna anslagen till miljöförvaltningen

för 2010 är cirka 328,1 miljoner euro, varav den byggda miljöns andel är 156,1 miljoner euro, miljö- och naturvårdens andel är 95,2 miljoner euro och omkostnadernas andel är 76,8 miljoner

euro. I fråga om dessa uppgifter är kostnaderna för finansieringen av verksamheten mycket små och merparten av utgifterna utgörs av lönekostnader för personal. Regionförvaltningsreformen spelar en väsentlig roll med tanke på statsbudgeten för 2010 eftersom personalen inom och omkostnadsanslagen (75 miljoner euro) för de regionala miljöcentralerna och miljötillståndsverken överförs till närings-, trafik- och miljöcentralerna inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde och till regionförvaltningsverken inom finansministeriets förvaltningsområde.

Utskottet understryker att de minskade anslagen för omkostnader och utveckling (35.01.01, 35.01.04 och 35.20.01) är speciellt problematiska för miljöförvaltningen eftersom kostnaderna för finansieringen av verksamheten är små. Möjligheten att låta utarbeta bakgrundsundersökningar och konsekvensbedömningar till stöd för beslutsfattandet spelar en central roll då det gäller att välja effektiva och kostnadseffektiva åtgärder. Anslagen för forskning och utredning används också för att förbättra elektroniska tjänster och datasystem och att finansiera externa tjänster som är nödvändiga för att verksamheten överlag ska kunna utvecklas. Miljöförvaltningen får fler och fler uppgifter i och med olika slags uppföljnings- och rapporteringsskyldigheter till följd av framförallt gemenskapsrätten.

Globala utmaningar såsom att dämpa klimatförändringen och att anpassa sig till den samt att stoppa försvagningen av den biologiska mångfalden kräver även långsiktig finansiering för planering och utveckling och satsning på utveckling av sektorsforskning. Dessutom förbereder och samordnar miljöministeriet Finlands ståndpunkter vid internationella förhandlingar i anknytning till FN:s klimatkonvention och EU:s klimatarbete. De minskade anslagen för förvaltningsområdet står i strid med de ökade skyldigheterna. Det förväntas att Finland tar en aktiv roll även i det internationella miljösamarbetet i förhållande till utvecklingsländer och å andra sidan till exempel i samarbete med Ryssland för att minska belastningen på Östersjön.

Till exempel kemikalielagstiftningen (REACH), kraven på ökad energieffektivitet, utveckling av vattenvård och skydd av mark ställer nya krav. Förvaltningsområdet bör också ha tillräckligt med resurser för att kunna satsa på beredningen av EU-lagstiftningen i tillräckligt god tid för att kunna förstärka Finlands rättidiga inflytande. På det sättet kunde Finlands ståndpunkter få tillräcklig tyngd i gemenskapslagstiftningen. Att gemenskapens miljölagstiftning blir mer och mer detaljerad och förpliktande snävar till det nationella svängrummet då det gäller att välja hur regleringen genomförs. Förvaltningen måste kritiskt utvärdera sina satsningar och ha beredskap för att prioritera och även omprioritera sina uppgifter. Trots detta är läget utmanande.

En minskning av anslagen tillsammans med produktivetsprogrammets sparkrav och regionförvaltningsreformens brytningstid vid årsskiftet ställer förvaltningsområdet inför utmaningar medan servicen borde fungera normalt och utan avbrott. Med hänvisning till det ovan nämnda förutsätter utskottet att man i samband med att produktivetsprogrammet genomförs och regionförvaltningsreformen verkställs tryggar miljöförvaltningens servicekapacitet och kvalitet. Man måste kunna effektivisera behandlingen av miljötillståndsärenden, förvaltningens servicekapacitet får inte urholkas och påverka den höga nivån på miljöskyddet. Det är inte bara fråga om att trygga verksamhetsförutsättningarna för miljöskyddet utan även för näringslivet.

Ett bra exempel på förpliktelser och nya finansieringsbehov som föranleds av den skärpta och allt mer detaljerade gemenskapslagstiftningen är inrättandet av ett centrum för alternativa metoder i Tammerfors. Den omfattande REACH-lagstiftning som är en del av den europeiska kemikalielagstiftningen ålägger medlemsländerna att undvika upprepning av djurförsök, att använda alternativa metoder till djurförsök och att främja forskning i och ibruktagande av alternativa metoder till djurförsök. Det används årligen mera än 12 miljoner djur till försök inom EU. Det förväntas att en ökning på till och med 16 miljoner försöksdjur blir aktuell i

samband med fullgörandet av skyldigheterna enligt REACH. Prislappen förväntas bli flera miljarder. Alternativa metoder, cellprov till exempel, kostar bara en bråkdel av detta. Därför förbättrar de även industrins konkurrenskraft. Finland bör nyttiggöra innovationspotentialen i anknytning till det nya centrumet för alternativa metoder och trygga finansieringen av centret. Nu finns det bra förutsättningar att förstärka kompetenscentrumet när även Europeiska kemikaliemyndigheten ligger i Finland.

Utskottet uppmärksammar även anslaget för understöd till organisationer och för miljövard 35.01.65. Under momentet ska det beviljas 2 miljoner euro. År 2009 beviljades ett tillägg på 50 000 euro för kommuner och sammanslutningar som kommunerna inrättat för upphandling av friluftsområden. Att anslaget är 2 miljoner euro betyder i praktiken en nedskärning i understöd för alla organisationer som omfattas av momentet. Utskottet anser att riksomfattande organisationer spelar en viktig roll i den samhälleliga dialogen och informationsförmedlingen mellan medborgare och förvaltning och att de spelar en stor roll då det till exempel gäller att förmedla och sprida information om klimatförändringen. Utskottet är också bekymrat över medborgarnas minskade beredskap att vidta åtgärder för att minska elförbrukning i sin egen vardag och att välja andra åtgärder som är befogade med tanke på klimatet. Utskottet föreslår att anslaget för information och kommunikation ska höjas för att främja åtgärder som behövs för att stävja klimatförändringen. Ofta handlar det mera om attityd än egentliga investeringar. Utskottet föreslår

att finansutskottet ökar anslaget för miljöministeriets omkostnader och utveckling, anslaget för understöd till organisationer och för miljövard och anslaget för främjande av energisparande och användning av förnybar energi samt energiinformation (32.60.20).

2. Stöd för bostadsproduktionen och boendets klimateffekter

Åtgärder för att stimulera byggandet

Finanskrisen och den ekonomiska depressionen har haft betydande inverkan på bostadsmarknaden. Den fritt finansierade bostadsproduktionen har nästan avstannat. Villkoren för bostadsproduktionen med statligt stöd har dock samtidigt förbättrats och byggandet inom ramen för Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet har ökat betydligt jämfört med tidigare år.

Stimulansåtgärderna har visat sig vara effektiva eftersom bostadsproduktionen med statligt stöd beräknas öka med över 6 000 bostäder jämfört med i fjol och betydelsen och andelen av bostadsproduktionen med statligt stöd i hela bostadsproduktionen kommer att bli exceptionellt stor. Dessutom håller reparationsbyggandet på att klart öka och byggresurser har flyttats från nybyggnad till reparationsbyggnad. Med dessa stimulansåtgärder har man även kunnat bromsa upp ökningen i arbetslösheten.

Den statsstödda hyres- och bostadsrättsbostadsproduktionen dvs. byggandet inom ramen för Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet omfattade redan före början av augusti cirka 8 500 bostäder. Det beräknas att produktionen till och med kommer att uppgå till 12 000 bostäder varav cirka 4 000 är räntestödsbostäder enligt den s.k. mellanmodellen.

Fullmakten att godkänna räntestödslån är 1,67 miljarder euro för 2010. Utsikterna för bostadsproduktionen är goda även för nästa år om tillräckliga stödfullmakter tryggas. Den föreslagna fullmakten att bevilja tidsbundna startbidrag är 69 miljoner euro vilket möjliggör ett bidrag på 15 000 euro per bostad i de kommuner som förbundit sig till avsiktsförklaringen mellan staten och kommunerna i Helsingforsregionen och 10 000 euro per bostad i övriga kommuner. Enligt de senaste uppgifterna kommer man att överstiga målen för den statsstödda hyresbostadsproduktionen med över 30 procent men på grund av att den fritt finansierade bostadsproduktionen har avstannat lyckas man inom bostadsproduk-

tionen i sin helhet nå bara hälften av de mål som uppställts i avsiktsförklaringen.

Det är viktigt ur både bostadspolitisk, samhällsekonomisk och statsekonomisk synvinkel att man med hjälp av statens ökade satsningar lyckas åstadkomma största möjliga produktions-effekt och lönsamhet. Detta förutsätter att stöden inte delvis höjer kostnader. Utskottet ser det som viktigt att en särskild arbetsgrupp noga bevakar hur stimulansåtgärderna i form av flera olika bidrag påverkar marknadens funktion och kostnadsutveckling och att prisnivån vid förhandlat förfarande blir föremål för särskild uppföljning. Det beräknas att finansmarknadens funktion håller på att återhämta sig, men långsamt, samtidigt som den exceptionellt låga räntenivån är en stark stimulansfaktor. Det blir väsentligt att noggrant överväga när och hur konjunkturrelaterade stödåtgärder minskas och dras tillbaka för att undvika problem för byggsektorn.

Bättre boende för grupper med särskilda behov

Det föreslås en fullmakt på 85 miljoner euro för att förbättra boendet för grupper med särskilda behov. Fullmakten motsvarar regeringens bostadspolitiska program och håller en bra nivå. Utskottet vill trots allt påpeka att projektförslag vars kostnader motsvarar hela fullmakten redan har inkommit till Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet. Således är det omöjligt att godkänna nya projektförslag om fullmakten inte höjs. Det har startats upp projekt för att avskaffa långvarig bostadslöshet och för att bygga bostäder för utvecklingsstörda helt i enlighet med de uppställda målen. Utskottet anser att en höjning av fullmakten till 2009 års nivå, alltså till 110 miljoner euro, vore önskvärd. Det är motiverat inte bara med tanke på att uppnå de mål som gäller grupper med särskilda behov utan även för att samtidigt som bostadssituationen för dessa svagaste grupper förbättras kan den offentliga sektorn åstadkomma betydande kostnadsbesparingar av social- och hälsovårdsutgifter då dyr, sluten vård minskar.

Boendets climateffekter

I fråga om bostadsbyggande som stöds med medel ur Statens bostadsfond gynnas projekt som passar väl i samhällsstrukturer och ligger nära trafikförbindelser och service. Av de bostadsbyggnader som får stöd förutsätts det även att sökanden åtminstone iakttar de bestämmelser om och normer för energiprestanda som träder i kraft i början av 2010 då det gäller projekt som 2010 beviljas en villkorlig reservering eller projekt som 2010 får ett beslut om räntestödslån för tio år. Det ska också vara möjligt att prioritera projekt utifrån deras energiprestanda. Det bör vara möjligt även utifrån materialens ekologiska konkurrenskraft. I fråga om nyproduktionen är det enkelt att uppfylla kraven på energiprestanda. I början av 2010 blir byggbestämmelserna cirka 30 procent striktare jämfört med de nuvarande. Det är bra att de nya bestämmelserna tillämpas effektivt, anser utskottet.

Vidare konstaterar utskottet i detta sammanhang att det under momentet för miljöministeriets omkostnader föreslås ett anslag på 1,5 miljoner euro för utredningar i anknytning till byggnadernas energiprestanda. Det är viktigt att de nya föreskrifternas inverkan på ny- och ombyggnadens energieffektivitet och på till exempel konstruktionernas fukttekniska funktion utreds innan föreskrifter utfärdas.

Understöd för reparationsverksamhet

Under momentet för understöd för reparationsverksamhet (35.20.55) föreslås 49,5 miljoner euro varav 3 miljoner euro ska användas för energiunderstöd och 46,5 miljoner euro för reparationsunderstöd och understöd för sanitära olägenheter. Jämfört med 2009 års nivå innebär detta en minskning på 19 miljoner euro i anslaget i och med att energiunderstöd nu betalas via konjunkturrelaterade understöd. Utskottet pekar på behovet av tillräckligt stöd för installation av hissar. Miljöutskottet behandlar för närvarande regeringens proposition med förslag till ny lagstiftning om bostadsaktiebolag (RP 24/2009 rd). Ett av målen är att underlätta bolagets beslut om installation av hiss i efterhand. Genom att installera en hiss kan man dels öka boendetrevnaden,

dels förlänga tiden då det går att bo hemma med flera år och spara på kostnaderna för institutionsvård.

Konjunkturrelaterade understöd för reparationer (35.20.56) beviljas på nuvarande villkor fram till den 31 mars 2010 (det har reserverats 50 miljoner euro). Därefter ska bidragsvillkoren begränsas på energirelaterade grunder, dvs. understöd beviljas endast för förbättring av energieffektiviteten eller för en övergång till förnybara energikällor (det har reserverats 37 miljoner euro). Således kan understöd på sammanlagt 87 miljoner euro beviljas 2010. Under momentet föreslås en fullmakt på 99 miljoner euro för att betala de understöd som har beviljats 2009 och 2010.

Miljöutskottet behandlar för närvarande regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om konjunkturrelaterade understöd för reparation av vissa bostadshus (RP 184/2009 rd). Enligt propositionen ska de energidominerade understöden vara 15 procent. Understödet ska begränsas till åtgärder som förbättrar bostadsbyggnaders energiprestanda eller minskar skadliga utsläpp eller som görs i syfte att ta i bruk förnybara energikällor. Utskottet ser det som viktigt att ett villkor för att bevilja understöd för reparation av det befintliga byggnadsbeståndet är att energiprestandan förbättras för att chanserna att minska utsläppen i dessa objekt inte ska gå förlorade för årtionden framöver. Att krav på energieffektivitet ställs på gamla byggnader spelar en avgörande roll eftersom förändringarna genom nybygge sker mycket långsamt, bostadsbeståndet förnyas i en årlig takt om bara en procent.

Utskottet ser det som positivt att bidragssystemet har utvecklats så att det rättvist ska täcka in olika slag av boendeformer. Energiunderstöd för bostadsbyggnader beviljas för flervånings- och radhus. Den maximala andelen räntestödslån enligt lagen om räntestöd för lån för bostadsaktiebolagshus är 50 procent, om man i samband med en renovering också förbättrar energiekonomin, minskar utsläppen från energiförbrukning eller tar i bruk förnybara energikällor. Energireparationer i småhus stöds huvudsakli-

gen med hushållsavdraget och låginkomsttagare kan beviljas behovsprövat energiunderstöd. Utskottet konstaterar att ett av målen med reformen av hushållsavdraget var att stöda projekt som förbättrar energiprestanda och miljövänliga ändringar av uppvärmningssättet i småhus. Systemet förutsätter dock inte att energiprestandan beaktas. I praktiken är det inte möjligt att utreda hurdana projekt som får stöd.

Utskottet anser att alla bidragssystem ska utvecklas så att de beaktar målen för att stävja klimatförändringen. Att förbättra det befintliga bostadsbeståndets energieffektivitet och minska utsläppen är besvärligare än att bygga nytt. Ändå är behovet att renovera vårt byggnadsbestånd stort och underhåll av fastigheter bör förbättras. Reparationsunderstöden gör det möjligt att ge stöd för att starta ombyggnader som främjar energieffektivitet och främja planeringen av och långsiktigheten i fastighetsförvaltningen. Den reform av lagstiftningen om bostadsaktiebolag som miljöutskottet för närvarande behandlar förutsätter att fastighetsbolagen på ett planmässigt sätt förbereder sig på underhålls- och reparationsbehoven för de följande fem åren. På det sättet kan den nuvarande underhållsnivån förbättras.

Riksomfattande fukt- och mögeltalko

Fukt- och mögelskadorna är de främsta orsakerna till dålig kvalitet på inomhusluften som är ett av Finlands största miljörelaterade hälsoproblem. Fukt- och mögelskador förekommer ofta i Finlands byggnadsbestånd och de förorsakar årligen hälsovårdskostnader på hundratals miljoner euro och reparationsbehov av åtminstone samma storlek. På grund av indirekta konsekvenser blir de samhällsekonomiska kostnaderna ännu betydligt större.

För att minska fukt- och mögelproblem i byggnader fortsätter åtgärdsprogrammet för 2009—2013 vars syfte är att minska men för hälsan och att förebygga uppkomsten av nya fuktskador vid ny- och ombyggnad. Miljöministeriet ansvarar för samordningen av programmet. Som ett led i åtgärdsprogrammet kommer statsrådet att arbeta fram ett separat principbe-

slut som anger de centrala åtgärderna för att minska fukt- och mögelproblem. Det föreslås i statsbudgeten 0,9 miljoner euro för samordning, informationsanskaffning, kommunikation och utbildning i anknytning till programmet.

Utskottet ber på det allvarligaste finansutskottet observera omfattningen av fukt- och mögelproblem. Särskilt oroväckande är det faktum att de största problemen finns i offentliga byggnader, i skolor och sjukhus, där barn och sjuka som hör till de mest utsatta befolkningsgrupperna drabbas av mögel. Eftersatt underhåll är ett enormt problem och staten bör snabbt få till stånd en plan för att reparera sina egna byggnader. Likaså bör principerna för fördelning av statligt stöd för reparation av byggnader som ägs av övriga aktörer utarbetas snabbt. Det händer alltför ofta att en bostad som enligt besiktningen i samband med bostadsköpet ansetts vara i gott skick ändå visar sig vara mögelskadad och obeleglig.

Särskilt oroväckande är det faktum att läget inte har förbättrats under de senaste tio åren trots att man har försökt utveckla fungerande praxis både genom myndighetsstyrning och frivilliga insatser av fastighets- och byggbranschen. Anslaget för reparationsunderstöd för att undanröja sanitära olägenheter under moment 35.30.55 är helt otillräckligt med hänsyn till behovet. Det operativa programmet bör genomföras på ett snabbt, omfattande och förvaltningsövergripande sätt så att alla förvaltningsområden sköter de uppgifter som hör till sina respektive ansvarsområden. Ett adekvat anslag för att först åtgärda de mest akuta problemen bör reserveras i statsbudgeten.

Träbyggande bör främjas

Genom att främja träbyggande går det att bidra till en hållbar användning av naturresurserna och att bromsa upp klimatförändringen. Strukturomvandlingen inom skogsindustrin är en utmaning för vår nationalekonomi och nu finns det bra förutsättningar för att främja användningen av träbaserade byggmaterial och träbyggandet. För att kunna bekämpa klimatförändringen bör uppmärksamhet även fästas vid utsläppen från till-

verkning av byggprodukter och man bör försöka gynna användningen av trä som byggmaterial. Finland bör sträva efter att ta till vara sitt kunskande inom trävarubranschen och träbyggandet för att kunna förvandlas till en europeisk vägvisare då det gäller att minska byggandets energi-, klimat- och miljöeffekter och att nyttiggöra detta inom den internationella affärsverksamheten.

En integrerad samhällsstruktur

På tal om boendets klimateffekter är utvecklingen av samhällsstrukturen en central faktor att räkna med. Sambandet mellan markanvändningen och trafiksystemet måste stärkas och de måste utvecklas som en odelad helhet så att trafiknätets möjligheter kan utnyttjas fullt ut. Kampen mot klimatförändringen förutsätter mer kompletteringsbyggande inom stadsregioner och att nya bostadsområden placeras på ett ändamålsenligt sätt med tanke på samhällsstrukturen och kollektivtrafikförbindelserna, särskilt den spårbundna trafiken. Behovet av och metoderna för att integrera samhällsstrukturen är olika på olika orter och i olika delar av landet. Dessutom bör den tekniska utvecklingen beaktas när genomslagskraften av målet att åstadkomma en integrerad samhällsstruktur bedöms. Stödsystem för boendet bör efter behov kunna beakta de krav som kampen mot klimatförändringen ställer.

3. Kampen mot klimatförändringen

Utskottet anser att kampen mot klimatförändringen har blivit och kommer allt kraftigare att bli en sådan utmaning som förutsätter en övergripande syn och att även statsbudgeten läggs fram på ett nytt sätt. Kampen mot klimatförändringen och utmaningarna i anpassningen till den är uppställda under olika förvaltningsområden. Därför är det förstäeligt att budgeten i det avseende är splittrad. Utskottet betonar dock att det behövs övergripande analyser och strukturen och framställningssättet i budgetpropositionen bör utvecklas åt det hållet så att även ekonomisk styrning som ger staten inkomster beaktas. Om det inte är möjligt att ändra budgetuppgivningarna bör det i budgeten finnas en bilaga i enlighet

med detta som ger en övergripande syn på de olika anslagen. Även de anslag och styrmedel som antingen indirekt eller direkt uppmuntrar till att producera utsläpp bör granskas.

Utskottet bad arbets- och näringsministeriet göra en sammanställning av budgetanslagen för kampen mot klimatförändringen. Enligt ministeriets utredning var budgetutfallet för 2009 571 miljoner euro. Målet enligt klimatstrategin var 550 miljoner euro. Utgifterna för 2010 beräknas till 581 miljoner euro.

Att de totala anslagen för kampen mot klimatförändringen ökar lite kan utifrån denna sammanställning anses som positivt. Det bör dock påpekas att ministeriernas anslag inte ännu har definierats exakt. Därför är det svårt att utvärdera deras effekter. I linje med 2009 föreslås det 180 miljoner euro för teknisk forskning och produktutveckling. Vid sidan av de bidrag i anknytning till boende som tidigare har behandlats i detta utlåtande beviljas det medel för energistöd, stöd för skogsvård och skogsförbättring, bidrag till bioenergiproduktion och stöd för kollektivtrafik. Dessutom anvisas anslag för kommunikation och rådgivning, för Kyotomekanismerna, för utveckling av landsbygden och för att förbättra villkoren för gång- och cykeltrafik.

Genom att satsa på forskning och produktutveckling och på att skapa efterfrågan på hemmamarknaden bereder man väg för kolsnåla energitekniska innovationer och för exportmarknaden. Finland bör bättre kunna utnyttja även demonstrationsprojekt som förhoppningsvis kommer i gång på flera sektorer. Utskottet understryker att målen för minskade utsläpp av växthusgaser bör ses som en möjlighet för s.k. grön tillväxt. Medel till forskning och produktutveckling är nödvändiga inte minst i det svåra konjunkturläget. Dessutom kan man se tilläggssatsningarna på hållbar teknik som bra stimulanspolitik. Många länder i Europa har lyckats skapa en betydande mängd arbetstillfällen med anknytning till förnybar energi genom att först stödja uppkomsten av en hemmamarknad, som på kort sikt till och med har varit dyrköpt. Men de har fått sina satsningar tillbaka genom den nya exportindustrin. När man bedömer åtgärdernas kostnadseffekti-

vitet bör man därför räkna in till exempel positiva sysselsättningseffekter och andra indirekta effekter. Också i Finland bör man kunna se över kostnaderna för och fördelarna med åtgärderna på längre sikt än genom årliga budgetpropositioner.

Utskottet påpekar att det är möjligt att EU:s gemensamma mål för utsläppsminskning höjs till t.ex. 30 procent redan vid nästa partskonferens för parterna i FN:s klimatkonvention i Köpenhamn i december 2009. Om det stramare målet godkänns kommer det också att ha direkta konsekvenser för statsbudgeten som i enlighet med klimatstrategin har utarbetats på basis av den lägre målnivån. Enligt finansministeriets kalkyler kan Finlands årliga finansiella bidrag till u-länderna i enlighet med ett eventuellt avtal i Köpenhamn bli någonting mellan 15 miljoner och 32 miljoner euro 2010—2012 så att summan höjs till en nivå som ligger mellan 66 miljoner och 225 miljoner euro 2020. De här siffrorna är grova bedömningar som bygger på kommissionens meddelande om ökade internationella medel för klimatfrågan, men de torde åtminstone ge en viss bild av gemenskapens förhandlingsmål.

4. Skyddet av Östersjön

Nu finns det goda möjligheter att effektivisera skyddet av Östersjön, då statsrådet har lämnat en redogörelse om Östersjöns utmaningar och Östersjöpolitiken till riksdagen och Europeiska rådet vid sitt höstmöte ska godkänna EU:s strategi för Östersjöområdet. Miljöinsatserna i EU:s strategi bygger på Östersjökommissionen Helcoms handlingsplan för Östersjön (Baltic Sea Action Plan). Således går det att dra ännu mer nytta av handlingsplanen.

Utskottet anser att Finland genom att aktivt arbeta för ett fördjupat internationellt samarbete bör ta till vara de möjligheter till att förbättra tillståndet i Östersjön som Östersjöstrategin erbjuder. Samtidigt bör vi svara på de utmaningar som gäller våra egna utsläpp genom att fortsätta och effektivisera målmedvetna och konkreta åtgärder för att minska utsläppen. Att genomföra

Helcoms handlingsplan för skyddet av Östersjön spelar en central roll. I detta sammanhang betonar utskottet att skyddet av Östersjön bör granskas i sin helhet och att sättet att utvärdera åtgärdernas effekter bör utvecklas. Att anslagen till en effektivare Östersjöpolitik granskas i sin helhet ska underlätta en effektivare Östersjöpolitik. Utskottet föreslår att statsbudgetens struktur och presentationssätt utvecklas så att det lättare går att överblicka anslagen till skyddet av Östersjön.

Utskottet ber igen finansutskottet observera det ständiga problemet med anslagsnivån för miljövårdsarbeten. Det finns ett särskilt behov för matarledningsprojekt fram till slutet av övergångsperioden före 2014 då fastigheters avloppssystem ska antingen uppnå kraven i förordningen om hushållsavloppsvatten¹ eller anslutas till avloppsnätet. Finansutskottet noterade detta i sitt betänkande om statsbudgeten för 2009 och höjde momentets anslag med 3,45 miljoner euro och beklagade att det än en gång måste ta tag i samma fråga. För 2010 föreslås det under momentet ett anslag på 12,5 miljoner euro som gör det möjligt att starta bara två särskilt nämnda projekt. Från och med 2011 ska anslaget vara bara 10 miljoner euro när behovet är dubbelt så stort. I fråga om anslaget gäller det att observera att anslaget även måste kunna användas för sanering av herrelös förorenad mark. Saneringen motverkar ofta förorening av grundvatten vilket blir flerfaldt dyrare för samhället jämfört med preventiva åtgärder. Utskottet föreslår

att finansutskottet höjer anslaget till miljövårdsarbeten (35.10.77) till 15 miljoner euro och säkerställer att anslaget håller minst samma nivå under hela övergångsperioden fram till 2014.

Utskottet hänvisar till de mångbottnade problem som förekommit i samband med verkställighet av förordningen om hushållsavloppsvatten. Mil-

¹ Statsrådets förordning 542/2003 om behandling av hushållsavloppsvatten i områden utanför vattenverkens avloppsnät

jöministeriet har försökt få fart på genomförandet av förordningen genom effektivare rådgivning och handledning och genom att höja inkomstgränserna för de avloppsvattenbidrag som är en del av de understöd för reparation av bostäder, energiunderstöd och understöd för sanitära olägenheter som Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet har beviljat med cirka 30 procent 2008. Användningen av bidraget har fördubblats 2009. Även i framtiden bör man fokusera på tillgången på tillräcklig information och rådgivning och adekvata och ändamålsenliga avloppssystem. Utskottet konstaterar att ministeriet har bett en utredare före årets slut utreda nuläget med verkställigheten av förordningen om hushållsavloppsvatten och de observerade bristerna samt att framställa förslag till att röja undan problemen och att underlätta verkställigheten, speciellt med tanke på att övergångsperioden för verkställigheten ännu pågår.

Hushållsavdraget har för sin del underlättat byggandet av avloppssystemen, men det problematiska är att vård och underhåll inte omfattas av avdraget. Om underhållet försummas leder det till dåligt reningsresultat, vilket allmänt försvagar motivationen att genomföra förordningen. Uppkomsten av underhållstjänster för avloppssystemen och efterfrågan på dem i glesbygden är förutsättningar för en lyckad verkställighet.

För skyddet av Östersjön måste man räkna med att upphandla och underhålla adekvat oljebekämpningsmateriel. Finlands miljöcentral har lämnat en samlad rapport till miljöministeriet om vad staten och de regionala räddningsverken behöver göra för att oljebekämpningsberedskapen i Finska viken ska stå pall inför hotet från de ökade oljetransporterna från Ryssland. Enligt rapporten behövs det ett nytt multifunktionellt fartyg, renovering av fartyget Halli, två nya kombinerade oljebekämpnings- och utsjöbevakningsfartyg och renovering av fartyget Merikarhu plus fler bommar och annan bekämpningsmateriel. Kostnaderna uppskattas ligga kring 30 miljoner euro per år. De regionala räddningsverken i kustområdena behöver dessutom bekämpningsbåtar och bekämpningsmateriel till en

sammanlagd kostnad om 3 miljoner euro per år i genomsnitt.

För att kunna förbättra oljebekämpningsberedskapen kan en höjning av oljeskyddsavgiften bli nödvändig för att räddningsverkens och statens framtida upphandlingar åtminstone delvis ska kunna ersättas över oljeskyddfonden. Utskottet konstaterar att det för närvarande behandlar regeringens proposition om en höjning av oljeskyddsavgiften. Utskottet betonar att det måste finnas tillräckligt med anslag till att förbättra oljebekämpningsberedskapen.

5. Naturvård och METSO-programmet

Det finns 35 nationalparker i Finland. Dessutom är målet enligt regeringsprogrammet att utreda möjligheterna att inrätta nationalparkerna i Sibbo Storskog och Bottenhavet. Vid sin 200-års jubileumssession fattade statsrådet ett principbeslut om att inrätta en nationalpark i Bottenhavet och att avsätta ett anslag på 500 000 euro under momentet för Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter. Finansministeriet har föreslagit en sådan komplettering av statsbudgeten för 2010. Utredningen av de olika skyddsalternativen för Sibbo Storskog är inte färdig. Utskottet påminner om att skyddsbehoven måste jämkas samman med det lokala näringslivets behov då gränserna för Bottenhavets nationalpark dras upp.

Anslagen till skötsel och underhåll av naturskyddsområden har under de senaste tio åren ökat men det beror för det mesta på några dyra investeringar såsom ett naturcentrum i Noux. Behovet av anslag till underhåll har ökat i och med de nya investeringarna och på grund av att antalet besökare i parker har ökat avsevärt. I fråga om dessa kostnader bör man komma ihåg att inrättandet av en nationalpark och byggandet av kundtjänstställen kan göra orten mera känd och främja turism och på det sättet skapa nya arbetstillfällen i regionerna antingen direkt eller indirekt.

Nationalparkerna och naturskyddsområdena bildar stommen i ett regionalt skyddsnät som avser att bevara de delar som är värdefullast både nationellt och internationellt sett. Samtidigt är de natursevärdheter öppna för allmänheten och viktiga attraktionsfaktorer för turismen. För en hållbar naturturism krävs det förbättringar i infrastrukturen. Det är viktigt för att områdena ska behålla sitt skyddsvärde. Principerna och ramarerna för underhållet av skyddsområdena utgörs av strategin för bevarande av hållbart nyttjande av Finlands biologiska mångfald² som syftar till att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden i vårt land fram till 2010 och befästa en gynnsam naturutveckling 2010—2016.

Utskottet konstaterar att anslagen för METSO-handlingsprogrammet ungefär kommer att motsvara de godkända planerna, vilket är positivt. Miljöministeriet har 22,5 miljoner euro för Metso-programmet 2010. Anslaget har skurits ner lite. På grund av det ekonomiska läget kan det i praktiken ändå vara möjligt att nå de uppställda målen eftersom kostnaderna sjunker. Mängden av de områden som frivilligt erbjuds av markägarna och som inrättas som privata naturskyddsområden har dock inte minskat, vilket är utmärkt med tanke på målen. Syftet med programmet är att stoppa utarmningen av skogsbiotoper och skogsarter och att stabilisera en gynnsam utveckling av den biologiska mångfalden senast 2016.

Utlåtande

Miljöutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

² Statsrådets principbeslut av den 21 december 2006 om en strategi för bevarande av hållbart nyttjande av Finlands biologiska mångfald 2006—2016; för naturen — till nytta för människan

MiUU 30/2009 rd — RP 138/2009 rd

Helsingfors den 16 oktober 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Susanna Huovinen /sd
vordf. Pentti Tiusanen /vänst
medl. Christina Gestrin /sv
Timo Heinonen /saml
Rakel Hiltunen /sd
Antti Kaikkonen /cent (delvis)
Timo Kaunisto /cent
Timo Korhonen /cent
Merja Kuusisto /sd

Markku Laukkanen /cent (delvis)
Tapani Mäkinen /saml
Sanna Perkiö /saml
Tarja Tallqvist /kd
Oras Tynkkynen /gröna (delvis)
Pauliina Viitamies /sd
Anne-Mari Virolainen /saml
ers. Timo Juurikkala /gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.